

Mūsu novadnieki: Balvi

Sodien lasītāju ievērbai nododam Henrika Logina un Kārļa Ozoliņa savāktu materiālu. Izmantotā literatūra: T. Puisāns «Latviešu katoļi Kanādā», žurnāls «Kara invalids». M. Bukšs «Latgaļu literatūras vēsture (1957.)», Jezups Grišāns «Pa atmiņu stygom», 1968., (ASV), žurnāls «Universitas» (1967.), Miķelis Bukšs «Acta Latgalica».

KĀRLIS SERDĀNS. Dzimis 1905. gada 20. jūnijā Balvu pagasta Gobu salās. Beidzis Balvu komercskolu. 1923. gadā brīvprātīgi iestājies Latvijas armijā, kur 7. Siguldas kājnieku pulkā pildījis ierindas un ārrindas dienestu virsnieka vietnieka pakāpē. 1941. gadā atvaļināts. Strādājis Gulbenes pilsētas valdē. Bēgļu laikam sākoties devies uz Vāciju. Dzīvojis Dinskelbīles bēgļu nometnē. Bijis rēķinvedis IRO administrācijas partikas apgāda nodaļā. Izceļojis uz ASV, kur strādājis pārtikas rūpniecībā. Blakus darbam beidzis Čikāgas tehniskās koledžas arhitektu kursus. Ilgus gadus bijis Daugavas vanagu organizācijas Ročestas apvienības valdes priekšsēdis. Miris 1981. gada 8. aprīlī.

JĀNIS NIEDRA. Sabiedriska darbinieks. Dzimis 1908. gada 21. decembrī Balvu pagasta Čāgu sādžā. Pēc Balvu sešgadīgās pamatskolas beigšanas iestājies Aglonas ģimnāzijā, kuru beidzis 1927. gadā. Pēc tam vienu gadu studējis Austrijā, Vīnē, jezuitu koledžā — filozofiju. Atgriezies Latvijā un iestājies LU. Studējis vēsturi. Studiju laikā strādājis Valsts Kontroles darbā. Vācu okupācijas laikā no 1942. līdz 1944. gadam pildīja Daugavpils pilsētas vecāka pienākumus. 1944. gada 9. augustā viņu iecel par Latvijas pašvaldības pilnvarnieku pie Zeingales komisāra iedzīvotāju evakuācijas jautājumos, bet vēlāk par bēgļu evakuācijas štāba priekšnieku un ģenerāldirektora pilnvaroto Kurzemē. 1945. gada 11. aprīlī Kurzemi atstāj un apmetas uz dzīvi Vācijā. 1950. gadā organizē laikraksta «Latvija» izdošanu. 1951. gadā izceļo uz Kanādu un dzīvo Toronto. 1962. gadā Niedru ievēl par Latviešu Nacionālās apvienības «Kanāda» valdes priekšsēdi. Miris 1969. gada 31. augustā.

PAULS ZACS. Dzimis 1924. gada 1. janvārī Balvos. No ģimnāzijas pēdējās klases sola viņu 1943. gadā iesaukt legionā. Ģimnāzijas pilnu kursu pabeidz tikai pēc atgriešanās no gūsta nometnes Libekā. Viņš piedalās cīņās austrumu frontē un Kurzemē. 1944. gadā Ziemassvētku kaujās zaudē labo roku. Kara beigās sagaida Dānijā.

Pēc ģimnāzijas beigšanas Začs studē Baltijas universitātē, Pine-

Balvu ilggadējā skolotāja **MARTA RAUDZEPE**.

bergā, baltu valodas. Pēc šīs universitātes slēgšanas — Hamburgas universitātē — tautsaimniecību. Bet vājās veselības dēļ — studijas nebeidza. Bija rosisģ sabiedriskā darbā. 1951. gadā uz viņa ierosmi nodibina Daugavas Vanagu nodaļu Hamburgā, kuru kādu laiku viņš arī vadīja. 1956.—1960. gadā bija Latviešu Kara invalidu Apvienības priekšsēdis. Ilgus gadus vadīja Hamburgas latviešu palīgskolu. P. Začs rakstīja presē un viņam piederēja grāmatu un dailamatniecības veikals. Vairākus gadus darbojies arī Ziemeļvācijas latviešu bērnu nometnē par audzinātāju. Miris 1978. gada martā.

ADAMS ČUKULS. Dzimis 1923. gada 6. septembrī Balvu pagasta Rikas upes krastā, esošās dzirnavas piederēja viņa vecākiem. Iesaukts legionā. Kurzemē smagi ievainots. Pārvests ārstēties uz Vāciju. 1947. gadā izceļojis uz Kanādu, kur strādājis meža darbos. 1954. gadā pārcēlies uz ASV. Strādājis par būvamatnieku Longailendā. Piedalījies Latvijas Kara invalidu apvienības atpūtas nama Rota un Brāļu kapu būvdarbos.

ALBERTS GARAIŠ (pseidonīms Lobreitenš). Skolotājs, dzejnieks. Dzimis 1912. gadā 11. jūlijā Balvu pagastā, rakstījis tikai dzejas. Ievēribu guvis ar 1936. gadā žurnālā «Zidūnis» publicēto sonetu vainagu «Veltījums Aglonas Dievmātei». Viņa dzeja palikusi izkaisīta periodikā. Galvenā tēma: ikdienas dzīve un patriotiski motīvi.

1943./44. gada ziemā tika denuncēts un apcietināts. Ievietots Salaspils koncentrācijas nometnē, no kurienes viņš vairs neiznāca.

OLGA SINKIS — PUŠPURS. Dzimusi 1920. gada 24. septembrī Balvos. Pēc Balvu ģimnāzijas beigšanas iestājusies Latvijas Sarkanā

Krusta Zēlsirdīgo māsu skolā Rīgā. Karam sākoties, kopj ievainotos karavīrus Rīgā. 1944. gada 12. oktobrī ar pēdējo ievainoto vilcienu atstāj Rīgu. Nonāk Ventspilī, kur turpina strādāt kara slimnīcā. Iši pirms kara beigām kopā ar ievainotajiem ierodas Dānijā. Pēc kapitulācijas nokļūst «Saules» nometnē.

1949. gadā izceļo uz Angliju un strādā par zēlsirdīgo māsu Skotijā, bet vēlāk Londonā. 1955. gadā izceļo uz Kanādu, kur turpina māsas darbu. 1975. gada 10. jūnijā viņa no dzīves šķiras.

BENEDIKTS SKRINDA. Carīdznieks. Dzimis 1868. gadā Liksnas pagastā. Skrindu — Kazimira un Antona brālis. Mācījies Pēterpils katoļu garīgā seminārā. Kādu laiku strādājis par priesteri Sibīrijā, Omskā. No 1901. gada Latgalē: Jezupovā (Naujenē), Bukmuižā, Andrupenē un Balvos, pēc tam visu laiku strādājis Viļānos, kā klostera mājas priekšnieks un Viļānu draudzes prāvests. 1945. gadā komunisti palīdzēja viņam atrākt sapemt mocekļa kroni mūžībā. Apglabāts Viļānos pie baznīcas.

KĀRLIS IRBE. Prāvests. Dzimis 1885. gada 16. janvārī. Studējis teoloģiju Tērbatas universitātē. 1910. gada 28. februārī ordinēts par mācītāju. Ilgus gadus bijis sv. Trīsvienības mācītājs Rīgā un Latgales iecirkņa prāvests, kur organizējis un vadījis mazās luterāņu draudzītes, tajā skaitā arī Balvos. 1946. gadā 10. februārī pēc dievkalpojuma Rīgas Doma baznīcā Irbe apcietināts, notiesāts uz 7 gadiem un nometināts Mongolijas pierobežā. Kur palicis brīvprātīgi vēl 3 gadus pēc soda izciešanas, lai palīdzētu izsūtītiem. Pēc atgriešanās Rīgā Irbe kalpojis atkal savā baznīcā. Miris 1966. gada 2. novembrī.

MARTA RAUDZEPE FRICHA m. Skolotāja. Dzimusi 1890. gadā Annas pagastā. Pēc apprecēšanās uz laiku nokļūst Vācijā. Latvijas sākumā iegūst nelielu saimniecību pie Balvu stacijas (Esmeraldovā). Skolotājas gaitas sāk 1919./20. mācību gadā Balvu stacijas skolā, bet ar 1920. gadu pāriet darbā uz Balviem, kur nostrādā visu savu darba mūžu līdz aiziešanai pensijā. Aktīva sabiedriskā darbā, piedalās dramatiskos pasākumos. Viņas skolēni viņu piemin kā labu audzinātāju un sevišķi kā spējīgu vācu valodas skolotāju.

No šīs pasaules šķirusies 1965. gadā, apglabāta Priedaines kapos — ir balta marmora plāksnīte.

PĒTERIS ĒVELS JĒKABA dēls. Skolotājs. Dzimis 1886. gadā Balvu pagasta «Osolsalā». Pašmācības ce-

Nopelniem bagātais skolotājs **PĒTERIS ĒVELS**.

lā sagatavojies un pirms pirmā pasaules kara noliek skolotāja eksāmenu kā eksterns

Skolotāja gaitas sāk Kārsavā, tad pārceļas uz Viļakas pagasta Erzepoles skolu. No 1930. gada līdz 1941. gadam ir Balvu stacijas skolas pārzinis. 1941. gadā tiek pārcelts uz Kupravas skolu par pārzini un tur nostrādā līdz aiziešanai pensijā.

P. Ēvels viens no pirmajiem tiek apbalvots ar krūšu nozīmi «Nopelniem bagātais skolotājs».

Vadījis kori, ar kuru piedalījies 1936. gada aprīļa dziesmu svētkos Balvos un 1937. gadā Jaunlatgalē (Abrenē).

Apbedīts Balvu pareizticīgo kapos.

ERNESTS PUĶĪTS JĀNA d. Dzimis Stāmerienā, mācījies Pleskavas garīgajā seminārā. Kļūmes dēļ bija jāsagatavojas un kā eksternam jāliek skolotāja eksāmens.

Pareizticīgo garīgo lietu pārvalde Balvos atver un uztur skolu no 1897. gada. E. Puķīts 1901. gadā 15. septembrī sāk darbu šīn skolā. No šīs skolas izveido atsevišķu zēnu un meiteņu skolu, E. Puķīts ir zēnu skolas skolotājs.

Meiteņu skolā strādā skolotāja Paulīna Pakalne no Madonas, kura kā eksterns izturējusi pārbaudījumu Ļeningradā un ieguvusi skolotāja tiesības.

1911. gadā E. Puķīts nodibina ģimenes dzīvi ar skolotāju Paulīnu Pakalni. Ar 1920. gadu abas šīs skolas (zēnu un meiteņu) apvieno un nosauc par Balvu II pamatskolu. Tautā šo skolu sauca par Puķīša skolu, jo E. Puķīts ir šīs skolas pārzinis. Abi Puķīši visu mūžu nostrādā Balvos līdz pensijai un E. Puķīts aiziet pensijā 1935. gadā. Ir ziņas, ka E. Puķīts Balvos noorganizējis

1907. gadā kori. Pēc aiziešanas no šīs saules abi Puķīši ir apbedīti E. Puķīša dzimtajā pusē — Stāmerienā.

Papildinājumi iepriekšējās publikācijās rakstītajām ziņām.

1990. gada 11. decembrī rakstot par **Antonu Abakuku**, uzvārdā ir kļūda. Abakuna vietā jābūt **Abakuks**.

Skolotājs **Aleksandrs Silovs** ar kura vārdu saistās Balvu vēlāk Rēzeknes komercskolas izveidošana, bijis dedzīgs darbinieks Latgales kultūras druvā, režīmu maiņu vajāts un deportēts uz Sibīriju 1941. gada 14. jūnijā.

KAZIMIRS SIRMAIS. Dzimis 1890. gada 13. decembrī Balvu pagasta Teteros. 1911. gadā apprecējies un devies uz Pēterpili. Ar centību un darbu ticis pie turības. Bet to visu zaudē revolūcijā. 1921. gadā atgriezies dzimtenē. Sākumā strādājis par laukstrādnieku, bet pēc tam pārcēlies dzīvot uz Balviem, iegādājis automašīnu un uzturējis ar to satiksmi starp Balvu pilsētu un Balvu staciju. 1941. gadā viņa nodibināto autouzņēmumu nacionalizē.

1924. gadā viņu ievēl par Balvu pilsētas domes locekli, bet pēc gada par pilsētas galvas vietnieku. Šīn darbā viņš ir līdz 1941. gadam. Darbojies arī Balvu krājaizdevu sabiedrībā, Balvu patērētāju biedrībā un citās sabiedriskās un saimnieciskās organizācijās.

1944. gadā nokļuvis Vācijā, Hamburgā, kur strādājis par mehāniķi un darbojies Hamburgas Altonas latviešu komitejā. 1961. gadā 15. septembrī ar sievu Teklu nosvinējis zelta kāzas. Miris 1967. gada janvārī.

ANTONS RIMOVIČS. Bija pazīstams arī kā mākslinieks — kokgrīzejs. Kokgrīšanu apguvis pašmācības ceļā. Viņa darbi tomēr bijuši augstāka mākslas mēroga, kā parastie kokgrīšanas amatnieku darbi. Veidojis daudz reliģiska satura skulptūru. Viņam bijušas 14 krusta ceļa skulpturālas grupas, kuru kokā grieztī attēli bijuši apmēram 65×40 centimetrus liela apmēra. A. Rimovičs savus darbus nav pārdevis, bet krājis un tos labprāt rādījis ieinteresētiem. Kokgrīšanai veltījis visu savu brīvo laiku. Latgalē viņa kokgrīzumi tomēr nav bijuši populāri. Ap 1927. gadu kāda daļa viņa darbu ir atradusies Rēzeknē, žurnāla «Zidūnis» redakcijas noliktavas telpās, kas ar šiem darbiem noticis vēlāk, pēc A. Rimoviča nāves, nav zināms. Saglabājusies vienīgi A. Rimoviča veidotās skulptūras «Engelis» no grupas «Pasludināšana» fotogrāfija, kas publicēta profesora B. Vipera grāmatā par Latvijas mākslu barona laikmetā (1937.).

KĀRĻA OZOLIŅA
fotokopijas